

---

2 PLAGIARISMUS A JAK SE MU VYHNOUT

Hned zpočátku je nutné prodiskutovat otázku, která je při psaní práce odborného charakteru nejdůležitější. **Pokud nepochopíte** (nebo nebudete ochotní pochopit) **hrozbu, kterou plagiátorství představuje, je pro vás čtení zbytku příručky ztrátou času.**

2.1 Definice plagiátorství

Plagiátorství je každý případ, kdy se osoba vědomě, ať už přímo či nepřímo, za jakýmkoliv účelem, uchýlí k publikované či nepublikované práci někoho jiného s cílem prohlašovat ji za svoji vlastní.

Z definice plyne **velmi široké vymezení plagiátorství**, které pokrývá široké spektrum chování. Nejzávažnější, přitom ale možná nejčastější formou plagiátorství je převzetí celého díla, kdy student obvykle na internetu najde text na stejné téma, na které má psát příslušnou práci, a následně tento text doslovně vydává za svůj vlastní. Obvyklý postup je následující:

1. zadání tématu do vyhledávače (Google, Seznam), případně návštěva studnice vědomostí typu <http://www.seminarky.cz>,
2. označení požadovaného textu pomocí myši či kombinace kláves Ctrl + A, variantně uložení celého dokumentu, pokud je ten již k dispozici v textovém formátu (pak je možné přistoupit rovnou ke kroku označenému šestkou),
3. zkopírování textu (Ctrl+C),
4. otevření textového editoru,
5. vložení zkopírovaného textu (Ctrl+V),
6. kosmetické úpravy textu (udání vlastních iniciál, „snaživější“ studenti občas dokonce pozmění do očí bijících chyby a nesrovnalosti),
7. odevzdání práce důvěřivému pedagogovi.

Přes zdánlivou složitost procesu v podobě sedmi (čtyř) kroků zabere vyprodukování práce tímto způsobem studentovi maximálně 60 minut, což lze sice považovat za uplatnění poznatků krizového managementu v praxi, zvláště pokud je termín odevzdání jeden den vzdálený, v žádném případě ale není splněna **podmínka mravní integrity vysokoškolského studenta.**

O tom, že se při uvedeném postupu dopouští nesprávného jednání, ví samozřejmě každý student. Plagiarismem se ale často proviňuje též pisatel, který učiní krok, o jehož problematičnosti si není v dobré vůli vědom. Takové **druhy nepřímého plagiarismu** budou dále v texty diskutovány a jsou samozřejmě méně závažnější než předchozí případ, to ale nemění nic na tom, že se jedná o chování nesprávné, kterému se přitom lze jednoduše a za cenu vynaložení poměrně malé námahy vyhnout.

2.2 Boj proti plagiarismu a následky pro studenty, pokud se ho dopustí

V úvodu zazněla poznámka, že psaní písemných prací se v dnešní době stává jistým druhem „hry“ mezi studenty a učitelem, kdy obě strany se snaží „nachytat“ tu druhou. I když si to studenti asi nemyslí, v tomto boji tahají za kratší konec provazu. **Vyučující, který má vůli studentské práce řádně přčíst a který zároveň rozumí tématu, které sám zadal** (je tudíž seznámen s dostupnými zdroji a literaturou), **vždy na snahu studenta o plagiarismus přijde**, zvláště pokud pokus je tak „rafinovaný“, jak bylo naznačeno výše. Pedagog má přesnou představu, na jaké úrovni mohou studenti práci napsat a jaké zdroje citovat (pokud vůbec citují). Práci nemá na starosti většinou tolik, aby nezaznamenal, když mu několik studentů odevzdá podobné (stejně) texty. Já osobně jsem si z vlastní zkušenosti jistý, že u 90 % písemných prací dlouhých alespoň pět stran zjistím, zda se student plagiarismu dopustil nebo ne, a nebude mi to trvat více než pár minut.

I kdyby metody vycházející ze zkušeností nezabraly, **práci vyučujícímu** (stejně jako studentům) **dnes usnadňuje počítačová technika**. Plagiátory využívané informace z internetu jsou dnes indexovány v Googlu, stačí zadat část „podezřelé“ věty a ve vteřině je zdroj povětšinou odhalen. V případě, že studenti odevzdají práci v elektronické formě, což je dnes standardním požadavkem, existují další nástroje. Například je možné jednoduše srovnat práce mezi sebou pomocí funkce v programu Microsoft Word.

Největším nebezpečím pro vyučující jsou dobře napsané texty bez plagiarismu, které si studenti vymění přímo, třeba v rámci mezifakultní/univerzitní výpomoci, eventuálně se dědí od studentů minulého ročníku. Naštěstí rovněž zde existuje náležitá obrana. Většina českých vysokých škol se s cílem potírat plagiarismus zapojila do **projektu Theses**, jehož hlavní zbraní je databáze, ve které jsou archivovány všechny závěrečné písemné práce napsané českými vysokoškoláky. Program automaticky srovná každý ukládaný text s pracemi ve své databázi a s využitím složitých algoritmů poskytne informaci, zda

zdánlivě bezproblémová práce (nebo její část) nebyla odevzdána jinde v ČR. Tento vysoce sofistikovaný nástroj omezuje možnost nezachycení plagiarismu na minimum, navíc je pro vyučujícího jeho použití takřka bezpracné.¹⁾ Pro ostatní studentské práce, zejména seminární, je plánován podobný **projekt Odevzdej.cz.**²⁾ Jinými slovy, pokud má vyučující alespoň elementární snahu prohrěšek odhalit, podaří se mu to.

Studenti si hrozbu velmi dobře uvědomují, v případech prozrazení se snaží zapírat, před přímými důkazy (porovnání s původním zdrojem) ale logicky kapitulují a uplatňují různé obranné strategie. **Mezi nejčastější výmluvy patří:**

- „Nevěděl jsem, že to není povoleno.“
- „Zapomněl jsem, že je to citace.“
- „Ztratil jsem zdroj.“
- „Přidal jsem několik vlastních slov.“
- „Použil jsem jen pár slov/vět z mnoha.“

Podobné argumenty jsou samozřejmě obtížně přijatelné a student za své nemorální (potažmo protiprávní) chování může očekávat **sankce**. Nejménějším z nich je neuznání práce a požadavek na vypracování nového textu, variantou je též definitivní neudělení zápočtu (kolokvia) nebo nepřípuštění ke zkoušce, student pak musí absolvovat celý předmět znovu další rok. V případě prací diplomových či závažnějších forem plagiarismu (převzetí celé práce atd.) **prohrěšek řeší disciplinární komise vysoké školy/fakulty** a student může být dokonce vyloučen. Je třeba zdůraznit, že se nejedná o výhrůzku planou, na českých a moravských vysokých školách již proběhlo mnoho disciplinárních řízení se závažnými důsledky pro studenty, včetně právě ukončení studia. Asi je zbytečné zdůrazňovat, že ztratit kvůli vlastní lenosti a úspoře času v řádu dnů několik let života není zrovna moudrým krokem.

2.3 Cesty k vynutí se plagiarismu

Po morálních výzvách doplněných o konkrétní výhrůzky doufám každý student pochopil, že je rozumné se plagiarismu vyvarovat. Někomu by se mohlo

¹⁾ Veřejná část je dostupná na stránce <http://www.theses.cz/>. Pro více informací k projektu BRANDEJS, Michal a kol. *Národní registr VŠKP a systém na odhalování plagiátů* [online]. Inforum, 2008 [cit. 14. května 2009]. Dostupné na < <http://www.inforum.cz/pdf/2008/brandejs-michal-cze.pdf>>.

²⁾ Veřejná část je dostupná na stránce <http://www.odevzdej.cz/>. Služba začne fungovat od června 2009.

zdát, že to znamená spoléhat se pouze na vlastní myšlenky a závěry, že vycházet z něčeho, co již bylo napsáno, je synonymem pro přestupek. To je ovšem nesmysl, v naprosté většině případů to ani není možné, nelze se odstříhnout od současného stavu vědění. **Základní podmínkou, jak se vyhnout obvinění z plagiátorství, je uvést ZDROJ INFORMACE, pokud jste upotřebili v textu následující skutečnosti:**

- myšlenky, teorie či názory jiné osoby/osob/instituce,
- fakta, statistiky, grafy, diagramy (jinak řečeno jakékoliv informace), které nejsou obecně známé,
- přímé citace či parafrázování psaného či mluveného projevu jiné osoby.

V ČR jako vyspělé zemi je chráněno duševní vlastnictví, mezi které patří i písemná díla ostatních osob. Autorský zákon umožňuje používat pro vědecko-výzkumné účely výsledky práce jiných autorů v následujících případech:³⁾

§ 31 Citace

(1) Do práva autorského nezasahuje ten, kdo

- a) užije v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů ve svém díle,**
- b) užije výňatky z díla nebo drobná celá díla pro účely kritiky nebo recenze vztahující se k takovému dílu, vědecké či odborné tvorby a takové užití bude v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem,**
- c) užije dílo při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu, jejichž účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, a nepřesáhne rozsah odpovídající sledovanému účelu;**

vždy je však nutno uvést, je-li to možné, jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen.

(2) Do práva autorského nezasahuje ani ten, kdo výňatky z díla nebo drobná celá díla citovaná podle odstavce 1 písm. a) nebo b) dále užije; ustanovení odstavce 1 části věty za středníkem platí obdobně.

Obecně existují dvě možnosti jak dostat informace z cizích zdrojů do vaší práce. **Jedná se o přímou a nepřímou citaci.** Situaci vysvětlí nejlépe následující

---

³⁾ Zákon č. 120/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

příklady, uvedené včetně příslušného odkazu na zdrojovou literaturu. Všechny příklady budou vycházet z původního znění textu, jenž chceme ve své práci využít.

Originální znění textu, který bude naším zdrojem pro další výklad:

Všechna tři memoranda prosazovala celkový společný trh a akceptovala odvětvové akce v jaderné energii a dopravě. Chybělo memorandum francouzské, a právě postoj Francie byl nejméně určitý. Mělo-li jaderné společenství určitou přitažlivost, pak celkový společný trh byl vzhledem k francouzským strukturám a mentalitě považován za hazard. Ale Francie, která nechala ztroskotat myšlenku EOS, dlužila svým sousedům kompenzaci. Předseda Rady Edgar Faure prohlásil 25. května na tiskové konferenci, že „skutečná organizace nemůže být pouhým klubem či konferencí velvyslanců. Jakkoli je pojem nadnárodnosti bludný, je přesto nutné dát mu rozhodovací pravomoci.“⁴⁾

2.3.1 Přímá citace

Pokud použijete cokoli ze zdroje slovo od slova, jedná se o přímou citaci. V tomto případě je vaší povinností tuto skutečnost uvést, což se děje pomocí označení přímo citovaného textu do uvozovek („XY“).⁵⁾ Nejlepším příkladem je část samotného původního textu zachycující prohlášení ministra Faureho. Pokud se jedná o delší přímou citaci (například nad 100 slov), je dobré odsadit celý úsek od ostatního textu ve formě zvláštního odstavce (petit). Pokud původní text jen lehce upravíte, třeba spojením vět či výměnou jednoho slova, jedná se stále o přímou citaci (byť nesprávně pojatou) a nelze ji vydávat za nepřímou!

Častou chybou je, že **studenti přímou citaci zaměňují za přímou řeč.** Tyto dva pojmy ale spolu souvisí jen velmi volně. Jestliže převezmete doslovně text, bude se vždy jednat o přímou citaci, i když nebude obsahovat žádnou přímou řeč. Naopak pokud z přímé řeči jisté osoby vezmete vybrané informace a aplikujete je sami, tak se o přímou citaci nejedná (viz dále). **O přímou citaci se jedná též tehdy, když přeložíte nějaký text z cizího jazyka s cílem zachytit jeho přesné znění.** Na celé věci nic nemění, že kvůli vašim nedokonalým znalostem jazyka překlad zcela neodpovídá původnímu originálnímu zdroji.

⁴⁾ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004, s. 129.

⁵⁾ Někdy autoři přímou citaci odlišují jinak, například kurzívou, případně používají oba odlišovací prvky najednou (kurzíva a uvozovky). Doporučuji uvozovky užívat vždy, jedná se o standardní konvenci, jestliže chcete přidat i rozlišení kurzívou, ničemu tím neublížíte.

V rámci přímé citace, tedy úseku textu označeného uvozovkami, **zásadně přebíráte text v původním znění**. Není přípustné s ním nějak manipulovat, například měnit slovosled, aby citace lépe zapadla do vaší argumentace, nahrazovat slova synonymy nebo je jinak skloňovat a časovat. Dokonce nejste oprávněni měnit ani faktické a pravopisné chyby: jestliže bude v přímé citaci uvedeno „babyčka“ a vy ji uznáte za vhodnou k ocitování, musíte hrubku ponechat. Abyste nebyli obviněni z neznalosti, **za problematický prvek v přímé citaci se vkládá značka „sic“** (latinsky „právě tak“) v hranatých závorkách. Z uvedených pravidel o absolutním přejímání jsou pouze dvě výjimky:

- **Překlady:** Opakují, že pokud chcete něco přeložit doslovně, vyznačte výsledek jako přímou citaci. I pokud tam máte chyby, bude každému čtenáři zřejmé, že vaším záměrem bylo zachytit původní verzi co nej-přesněji. Do poznámky pod čarou klidně za citaci zdroje přidejte důšku: „Překlad autor“.
- **Elipsa:** V přímé citaci nelze nic změnit, ale můžete vynechat část původního textu nebo některá slova. Musíte to samozřejmě čtenáři přiznat, činíte tak třemi tečkami v hranatých závorkách („[...]“) na místech, kde jste něco vynechali. Pokud přebíráte přímou citaci, ve které je již elipsa uvedena, tak tři tečky do hranatých závorek neuvádějte.

Příklad:

Jeden ze známých poslanců Pavel Korec postoj shrnul ve svém prohlášení pro stranický tisk: „Volební schromáždění [sic] si narušovat nenecháme, [...] po získání moci se se všemi těmito skupinami vyrovnáme.“⁶⁾

Kdy je nejlepší použít přímou citaci? Přímé citace, pokud jsou dobře zvolené, oživují text a v mnoha případech jedna přímá citace nahradí mnoho slov nudného opisu. Přímá citace může být též několikaslovná, zvláště u termínů, jejichž využití je fixováno na určitou situaci a mají význam poněkud odlišný nebo širší, než by napovídál jejich slovní obsah.

Příklad:

Popisovaná situace v Saúdské Arábii do značné míry naplňuje podmínky „normativního obratu v právu“⁷⁾ jsou zde ale viditelná kulturní specifika.

⁶⁾ KOREC, Pavel. Útočit na sebe nenecháme. *Stranické listy*, 17. dubna 2008, s. 8.

⁷⁾ Termín převzat z HUSÁK, Petr. *Teorie práva*. Praha: Linde, 1995, s. 69.

Snažte se přímé citace používat, jestliže je naplněna jedna z následujících podmínek nebo ještě lépe jejich kombinace:

- skvěle podporují vaše tvrzení,
- uvádějí něco nového nebo zajímavého a není zde způsob, jak byste to sami řekli lépe,
- k vyjádření přímé řeči jiné osoby, tím spíše pokud je tato řeč expresivní či výrazově nezvyklá,
- obsah a formulace přímé citace jsou výjimečné,
- citujete jinou osobu a nechcete její názor zkruslit.

V ostatních případech raději parafrázujte (nepřímá citace) nebo ještě lépe využijte získané informace ve vlastním textu (také nepřímá citace). Přímá citace nemá nikdy sloužit jako prostředek k ušetření práce, tedy že převzmete například celé odstavce, jen abyste nemuseli informace v nich zpracovávat.

Úkol:

Projděte si v knihovně tři články z nějakého odborného časopisu, například Právních rozhledů nebo Sociologického časopisu. Odhadněte, kolik procent z textu v každém z nich tvoří přímé citace. Jsou ty tři poměry odlišné? Překvapily vás ony podíly nějak?

Příklad: Jak použít přímou citaci (srovnej s originálním zněním textu na s. 17)

Přístup Francie ke společnému trhu byl nejasný, ale země cítila, že tentokrát nemůže zůstat mimo. Edgar Faure, předseda vlády, deklaroval: „Jakkoli je pojem nadnárodnosti bludný, je přesto nutné dát mu rozhodovací pravomoci.“⁸⁾

Odůvodnění: *Prohlášení pana Faureho je dosti expresivní kvůli použití slova bludný, podobné výrazy by mohly být autorovi odborného textu vytknuty. Pokud použije přímou citaci, lze se kritice vyhnout. Podobná vyjádření činí text zajímavější. Přímá citace je dána do náležitých uvozovek.*

Příklad: Jak nepoužít přímou citaci (částečný plagiarismus)

Francie dlužila svým sousedům kompenzaci, a tak předseda Rady Edgar Faure prohlásil 25. května na tiskové konferenci, že skutečná organizace nemůže být pouhým klubem či konferencí velvyslanců.⁹⁾

Odůvodnění: *Ačkoliv je poslední věta součástí přímé citace v původním textu, pisatel zapomněl na uvozovky. Čtenář by se mohl domnívat, že jde o citaci nepřímou.*

⁸⁾ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004, s. 129.

⁹⁾ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004, s. 129..

Příklad: Jak nepoužít přímou citaci (nevhodná přímá citace)

„Chybělo memorandum francouzské, a právě postoj Francie byl nejméně určitý. Mělo-li jaderné společenství určitou přitažlivost, pak celkový společný trh byl vzhledem k francouzským strukturám a mentalitě považován za hazard. Ale Francie, která nechala ztroskotat myšlenku EOS, dlužila svým soudům kompenzaci.“¹⁰⁾

Odůvodnění: *Není žádný důvod tuto část textu uvádět jako přímou citaci, snad kromě snahy ušetřit si práci. Daleko rozumnější bude využití citace nepřímé (viz dále).*

2.3.2 Nepřímá citace

Většinou je vhodné informaci z původního zdroje vyjádřit vlastními slovy (parafrázovat), popřípadě použít pouze některé údaje (například statistiky) a dosadit je do vlastní myšlenky. V tomto případě se jedná o nepřímou citaci a zapamatujte si, že rovněž v tomto případě je vaší povinností uvést zdroj této informace. Připomínám, že pro kvalifikování části textu jako nepřímé citace musí dojít ke skutečné transformaci původní předlohy, nestačí jen kosmetické změny, jako například výměna několika málo slov či zpřeházení slovosledu (opakuji, že ani překlad z cizího jazyka do češtiny).

Příklad: Jak nepoužít nepřímou citaci (plagiarismus)

Přístup Francie ke společnému trhu byl nejasný, ale země cítila, že tentokrát nemůže zůstat mimo. Ačkoliv předseda vlády Edgar Faure nesouhlasil s principem supranacionality, byl ochoten v tomto směru ustoupit a přesunout některé pravomoci na nadnárodní instituce.

Odůvodnění: *Není vůbec uveden zdroj informace (chybí odkaz).*

Příklad: Jak nepoužít nepřímou citaci (částečný plagiarismus)

Všechna tři memoranda prosazovala celkový společný trh a akceptovala odvětvové akce v jaderné energii a dopravě. Chybělo memorandum francouzské, a právě postoj Francie byl nejméně určitý. Mělo-li jaderné společenství určitou přitažlivost, pak celkový společný trh byl vzhledem k francouzským strukturám a mentalitě považován za hazard.¹¹⁾

Odůvodnění: *Původní text je převzat slovo od slova, ale chybí uvozovky, není tak přiznána přímá citace.*

¹⁰⁾ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004, s. 129.

¹¹⁾ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004, s. 129.

2.3.3 Kolik je možné použít v odborném textu přímých a nepřímých citací?

Neexistuje směrnice, kolik citací by měla mít kvalitní písemná práce. Obecně lze říci, že **množství především nepřímých citací není omezeno**, ačkoliv v empiricky založeném (informačně popisném) textu by jich mělo být více než v teoreticky směřované práci, ani to ale není pravidlo. **Naopak určitou střídmost je potřebné vykazovat u citací přímých.** Odborná práce vysoké úrovně (článek ve vědeckém časopise, kniha, ale například též diplomová práce) by neměla překročit limit 5 % přímých citací na celkovém objemu textu,¹²⁾ v případě seminární práce v prvních letech studia je však možné zvýšit tento poměr na zhruba 30 %.¹³⁾ Je ale důležité zdůraznit, že těchto 30 % nemá rozhodně být z jednoho zdroje nebo ve formě jedné dlouhé přímé citace. Zároveň by přímé citace měly neustále plnit shora vymezené účely. Jestliže tyto podmínky nedodržíte, stává se vaše práce tím druhem kompilace (toto slovo není samo o sobě pejorativní), která nemá valnou cenu, ani když poctivě citujete (pokud byste tak nečinili, tak se samozřejmě jedná o plagiarismus). Odborný text není mozaika ani koláž přímých citací.

2.3.4 Praktický příklad rozlišení mezi přímou a nepřímou citací č. 1

V následující části se pokusím vyjádřit rozdíly mezi oběma druhy odkazů na původní zdroj na konkrétním příkladu. Nezapomínejte ale, že ukázka je poněkud umělá, jde o zpracování pouze velmi malé části textu. V praxi by výběr nejhodnějšího řešení závisel na tématu práce, použitých metodách a vymezených cílech, koncepci (pod)kapitoly a odstavce, důvodu, proč chci vůbec informaci převzít a mnoha dalších faktorech.

Text původního zdroje:

Summit EU v Nice v prosinci 2000 neproběhl uspokojivě. Hlavy států a vlád jednaly pod tlakem, materiály pro rozhodnutí nebyly náležitě připraveny, mnoho účastníků ani nevědělo, o čem se jedná. Výsledky summitu jeho průběhu odpovídaly. Když britský premiér Tony Blair v pět hodin ráno po 48 hodinách nepřetržitého jednání předstoupil před novináře, zmohl se na jedinou větu: „Takto nelze dále pokračovat v práci.“¹⁴⁾

¹²⁾ Podobný odhad jste jistě získali na základě návštěvy knihovny při plnění výše zadaného úkolu.

¹³⁾ Toto číslo je pouze vyjádřením mého osobního názoru a nevychází z žádného všeobecného konsenzu či dokonce normy. Je pravděpodobné, že jiná osoba bude doporučovat či akceptovat nižší nebo vyšší poměr.

¹⁴⁾ VAN GRINSVEN, Peter. The European Council under Construction. *Discussion Papers in Diplomacy*, 2003, č. 88, s. 1.

Rozbor:

V tomto případě lze text přetvořit pomocí přímé i nepřímé citace, a to dokonce několika způsoby. Tak to také ostatně obvykle bývá, možností, jak využít myšlenku či přetvořit text, je logicky téměř nekonečně mnoho, jazyk nezná omezení.

Řešení č. 1 (nepřímá citace):

Setkání předsedů vlád a hlav států v Nice v prosinci 2000 nesplnilo původní očekávání účastníků a jednání lze označit jako neúspěšná. Britský premiér Tony Blair na závěr summitu vyjádřil svou nespokojenost se způsobem jednání v Nice.¹⁵⁾

Komentář: *Celkem vhodně parafrázovaný původní text, ale jsou z něj vypuštěny některé informace (účastníci nevěděli o čem se jedná atd.), ty může být vhodné zachovat, pokud jsou pro vaši práci důležité. Jestliže naopak okolnosti summitu jsou pouze na okraji vašeho zájmu, zkrácení není na záradku a uvedení všech peripetií by mohlo odvádět pozornost čtenáře. Blairův názor by byl ale lépe zachycen v původním znění.*

Řešení č. 2 (kombinace přímé a nepřímé citace)

Setkání předsedů vlád a hlav států v Nice v prosinci 2000 nesplnilo původní očekávání účastníků a průběh jednání i jeho výsledky lze označit jako neúspěšné. Ostatně britský premiér Blair uvedl: „Takto nelze dále pokračovat v práci.“¹⁶⁾

Komentář: *Oproti předchozímu případu je Blairovo vyjádření ponecháno v původní podobě. Asi nejlepší volba, pokud události z Nice nejsou pro váš výklad rozhodující.*

Řešení č. 3 (přímá citace)

Van Grinsven popisuje průběh summitu takto: „Summit EU v Nice v prosinci 2000 neproběhl uspokojivě. Hlavy států a vlád jednaly pod tlakem, materiály pro rozhodnutí nebyly náležitě připraveny, mnoho účastníků ani nevědělo, o čem se jedná. Výsledky summitu jeho průběhu odpovídaly. Když britský premiér Tony Blair v pět hodin ráno po 48 hodinách nepřetržitého jednání předstoupil před novináře, zmohl se na jedinou větu: ‘Takto nelze dále pokračovat v práci.’“¹⁷⁾

Komentář: *Jestliže se rozhodnete doslovně převzít větší množství textu jako zde, mělo by to být v určitém kontextu. U ukázky například v případě, že větší*

15) VAN GRINSVEN, Peter. The European Council under Construction. *Discussion Papers in Diplomacy*, 2003, č. 88, s. 1.

16) VAN GRINSVEN, Peter. The European Council under Construction. *Discussion Papers in Diplomacy*, 2003, č. 88, s. 1.

17) VAN GRINSVEN, Peter. The European Council under Construction. *Discussion Papers in Diplomacy*, 2003, č. 88, s. 1.

část vašeho textu bude věnována činnosti summitů Evropské unie či přímo průběhu summitu v Nice jako takovému. Jednoduše řečeno, necitujte přímo delší text, pokud se problematice, která je v něm rozebírána, nevěnujete důkladněji: nevyužíváte přímou citaci pro vaši další argumentaci, neomezujete se proti jejímu vyznění atd. Platí, že u vyjádření každé myšlenky (bodu argumentace) by měly převládat nepřímé citace či vlastní názory, nelze to ponechat na slovech někoho jiného a spolehnout se na přímou citaci. Přímou citaci je dobré nějak uvést, většinou jménem autora a stručným úvodem (viz příklad), který obvykle navazuje na předchozí výklad. Z formálního hlediska si povšimněte, že přímá řeč uprostřed přímé citace se odděluje pouze jednoduchými uvozovkami.

2.3.5 Praktický příklad rozlišení mezi přímou a nepřímou citací č. 2

U druhého příkladu zkuste nejdříve sami přemýšlet, jak byste text převedli, teprve pak si odkryjte a přečtete komentáře. Platí stejné upozornění o neúplnosti ukázky vyjádřené v předchozím případě.

Text původního zdroje:

„Pro výsledek schůze Rady není vlastně vůbec důležité, co na ní ministři řeknou. Vše je rozhodnuto či vyhandlováno úředníky v Coreperu. Ministr přijede na schůzi v poslední minutě, zpocený, unavený, nemocný či opilý (někdy vše dohromady), přečte svůj připravený scénář a odjede.“¹⁸⁾

Rozbor:

Text zachycuje záznam z rozhovoru obsaženého v pamětech britského ministra, který hodnotí velký význam Coreperu (Výbor stálých zástupců, součást Rady) pro rozhodování v Radě a naopak poněkud uvolněnější přístup ministrů ke svým povinnostem v téže instituci.

Řešení č. 1 (nepřímá citace):

Rozhodující úlohu při rozhodování v Radě EU nemají ministři, ale úředníci Coreperu, kteří vše dopředu projednají. Ministři, ocitající se v časovém tlaku, jejich dohodu jen potvrzují.¹⁹⁾

Komentář: *Nepřímá citace zde není použita příliš vhodným způsobem. Nejenže původnímu textu odebírá „šťávu“, ale dává mu nakonec jiný význam, který je natolik odlišný, že odkaz na původní text vlastně ani nedává smysl.*

¹⁸⁾ CLARK, Alan. *Diaries*. London: Phoenix, 1993, s. 139.

¹⁹⁾ CLARK, Alan. *Diaries*. London: Phoenix, 1993, s. 139.

Řešení č. 2 (přímá citace):

...důležitost Coreperu v systému Rady a jeho vliv na dosažení výsledků jednání lze dokumentovat mimo jiné i slovy osoby se zkušenostmi z Rady, britského ministra Alana Clarka, jenž ve svých pamětech vzpomíná: „Pro výsledek schůze Rady není vlastně vůbec důležité, co na ní ministři řeknou. Vše je rozhodnuto či vyhandlováno úředníky v Coreperu. Ministr přijede na schůzi v poslední minutě, zpocený, unavený, nemocný či opilý (někdy vše dohromady), přečte svůj připravený scénář a jede.“²⁰⁾

Komentář: Pokud chceme původní text ve své práci použít, lze tak učinit jen ve formě přímé citace, která dovolí ponechat expresivnost vyjádření. Opět bychom k tomu ale měli přistoupit pouze tehdy, jestliže problematice Coreperu věnujeme v práci větší prostor a tato citace má jen dokreslit (případně oživit) náš výklad. Nelze na jejím základě činit zevšeobecnující závěry (jako v řešení č. 1), na to je příliš specifická a zaujatá. Jistě ne každý ministr přijíždí s uvedenými charakteristikami, jistě ne o VŠEM rozhoduje Coreper a ministři to jen odkývají.

2.4 Obecně známá informace

Text odborné práce se neskládá pouze z přímých a nepřímých citací, případně originálních myšlenek pisatele. Existuje ještě jedna kategorie nazývaná obecně známé informace. Její vymezení přesně odpovídá termínu, **jedná se o záležitosti, u kterých není třeba odkazu na zdroj, protože jsou jaksi samozřejmé, „všichni je známe“**. Uvědomte si ale, že čtenář nemusí být natolik zběhlý v problematice, kterou popisujete, a tak i něco, co vám může připadat jako obecně známé, nemusí mít stejný charakter pro čtenáře.

Každé sdělení je pro nějakou osobu známé, my ale **hodnotíme známost pro své očekávané čtenáře**. Je dosti pravděpodobné, že většina obsahu prací, které budete psát, není pro vaše čtenáře obecně známá. Tedy nelze například převzít tři strany dlouhý text pojednávající o nejnovějším rozhodnutí Ústavního soudu ČR a pak tvrdit, že to přece všichni znají. Jedná se buď o čistý plagiarismus, nebo nesplnění zadání. **Nikdo po vás nebude chtít napsat něco, co všichni potenciální čtenáři znají**. Poslední věta je velmi důležitá, text složený pouze z obecně známých informací (bez odkazů) se možná nedopouští plagiarismu, ale není textem odborným. Již na tomto místě dopředu uvedu jedno varování: práce, ve které použijete pouze základní informační zdroje typu učebnic, wikipedie nebo třeba ve věcech evropské integrace server [^{20\)} CLARK, Alan. *Diaries*. London: Phoenix, 1993, s. 139.](http://</p>
</div>
<div data-bbox=)

www.euroskop.cz, také nebude naplňovat nároky vyučujícího. V těchto zdrojích najdete povětšinou právě obecně známé informace.

Jestliže se obecně známá informace nepodává neutrálně-informačním tónem, je vhodné uvést zdroj. Nezapomeňte také, že pokud přejímáte text slovo od slova, přestože podává jen obecně známé informace, tak pořád musíte přiznat přímou citaci.

Příklady obecně známých informací:

- Vladimír Špidla odstoupil v roce 2004 z funkce premiéra ČR, následně začal vykonávat funkci evropského komisaře.
- Ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2009 zvítězila v ČR Občanská demokratická strana.
- Dle čl. 10a zákona č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů, mohou o přijetí některých mezinárodních smluv rozhodovat i občané v referendu (pokud je část zmíněného předpisu uvedena přímo v textu, nemusí se již zvlášť citovat).

Nesprávné využití pravidla o obecně známých informacích

- To, že odstoupivší premiér V. Špidla dostal trafikku evropského komisaře, je nutné chápat jako podraz na Pavla Teličku, kterého Špidla půl roku předtím do Bruselu sám prosadil (zde se jedná o expresivně laděné sdělení, nutné uvést zdroj).
- Ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2009 zvítězila v ČR Občanská demokratická strana se ziskem 30,02 % hlasů (jde již o konkrétní údaj, nutné uvést zdroj).
- Česká ústava dovoluje alternativně využití referenda pro přijetí některých mezinárodních smluv (dobré odkázat na příslušný článek).

Pravidla použití obecně známých informací ve většině případů nečiní obtíž a poznáte je citem. **Pokud si nejste jistí, je vždy vhodnější pro jistotu citaci uvést**, neboť pojem nadbytečná citace je téměř protimluv, což se o chybějící citaci prohlásit nedá. Ještě jednou upozorňuji na naivitu výmluv, že podle vás jako autora je jistá okolnost „obecně známá“. Znalost autora, který zkoumá a je ponořen do problému, se nerovná znalostem čtenáře, který se chce o problému něco dozvědět.

2.5 Proč vlastně máme citovat?

Některým z vás by se mohlo zdát, že veškeré starosti kolem citování jsou zbytečné a čas tomu věnovaný je možno pokládat za ztracený. Nebylo by efektivnější ho využít k něčemu užitečnějšímu? Otázka je samozřejmě řečnického rázu. **Povinnost citovat není samoučelná.** Kromě vyhnout se plagiarismu citování použitých zdrojů plní též následující funkce:

- **Navázání na předchozí výzkum.** Odborný text již dnes není možné napsat bez zohlednění a zpracování doposud dosaženého stavu vědění. Analýza k tématu se vztahujících materiálů a jejich citování vás povede k tomu, že nebudete psát nesmysly nebo tzv. „vařit z vody“.
- **Potvrzení vlastní argumentace.** Jestliže budete v textu něco tvrdit, jistě vám přijde vhod, když budete schopni podpořit svá tvrzení jinými zdroji od renomovaných a zkušených autorů.
- **Zapojení do odborné komunity.** Zvláště v dalších fázích případné vědecké kariéry citováním jiných ukazujete, že si vážíte jejich práce. Ti si toho mohou povšimnout a naopak vnímat vaše myšlenky. Sami byste také určitě byli polichoceni, kdyby někdo citoval váš text.
- **Kontrola původu textu.** Jestliže budete poctivě citovat, nemůže se stát, že v konečném důsledku pouze opíšete dílo někoho jiného. Vždy totiž vidíte, z kterých zdrojů která část textu pochází nebo je na nich založena. Pokud by velká část byla pouze z jednoho zdroje, je zřejmé, že musíte na textu dále pracovat.
- **Rozšíření obzoru čtenáře.** Odkazujete-li na další zdroje k danému tématu, poskytujete čtenáři jakousi rešerši zdarma. Většina čtenářů takový servis přivítá, když o něj nemá zájem, jednoduše odkazy nebere do úvahy. Obráceně to neplatí: když vy zdroje necitujete a čtenář zájem má, užitečnost textu pro něj je nulová.

Citování tak rozhodně není výmyslem několika fundamentalistů, jejichž jediným smyslem života je týrání nebohých studentů.

2.6 Co také nestačí aneb varování před slepou uličkou

Mnoho studentů si myslí, že v seminární práci stačí připojit seznam použitých zdrojů, aniž by průběžně citovali zdroje v textu či rozlišovali mezi přímými a nepřímými citacemi. **Takový postup není dostatečný.** Hodnotitel (čtenář) pak nemá šanci se dozvědět, které zdroje jste skutečně použili, odkud která část textu pochází, co je myšlenka vaše, co přímá a nepřímá ci-

tace. Dovedeno ad absurdum, mohli byste mít v seznamu literatury 30 položek, ve skutečnosti by byla ale práce pospojována pouze ze dvou z nich v poměru 70 % ku 30 % a zbytek zdrojů jste si asi přečetli (nebo ani to ne) jen tak bez toho, aby v nich bylo něco hodno citování. Myslíte, že je to ke čtenáři fér?

Studenti obvykle tvrdí, že přečetli X zdrojů a z nich pak práci napsali. Brání se, že již nedokáží přesně odlišit, ze kterého zdroje která informace pocházela, nebo se ospravedlňují, že argument nebo údaj byl ve více z nich. Vy ale přece **můžete vždy myšlenku, pokud není vaše nebo nejde o obecně známou informaci, dohledat k původnímu zdroji (nebo zdrojům), na které následně odkážete.** Když v textu uvedete, že se něco zvýšilo o 75 %, nabyli jste tuto informaci na základě obecného studia? Asi ne, máte ji z konkrétního zdroje. Ano, držet se takového postupu je pracnější, ale je to jediná možná cesta, jak skutečně seriózně zpracovávat informace.

Pomůže vám, když si budete odkazy na zdroje zaznamenávat hned od počátku, a to již v přípravné fázi. Pokud byste chtěli odkazy „dodělat na konec“, je to zvláště při širším okruhu zdrojů nejen velmi pracné a časově náročné, ale s nejvyšší pravděpodobností se vám ani nepovede vše dohledat a vy budete stát před následující volbou:

- 1) Myšlenky, data, informace, ke kterým nedohledáte původní zdroje, budete muset vyřadit, čímž ochudíte svůj text o možná klíčové části.
- 2) Zdroje k daným skutečnostem neuvědíte, čímž se samozřejmě dopouštíte plagiarismu.
- 3) „Kompromisem“ je zdroje si vymyslet, přiřadit k informacím nějaký odkaz, který bude vypadat pravděpodobně. To může být pro vyučujícího obtížnější odhalit, ale plagiarismus to je také, navíc se jedná o vědomý podvod.
- 4) Hledat výmluvy o nemožnosti uvádění přesných citací aneb obhajoba zde kritizované slepé uličky.

Asi je zbytečné uvádět, že možnosti 2) a 3) jsou cestou do pekel, s 1) snížíte kvalitu textu a u 4) neplníte zadání. Proto si vždy udržujte přehled o všech zdrojích, které v průběhu psaní textu k citování používáte.

2.7 Střelba do vlastních řad: pokus o vysvětlení nevysvětlitelného

Studenti mají zvláštní schopnost poukázat na každou nespravedlnost, která se na nich (ať již oprávněně nebo ne) páchá a využít ji ve svůj prospěch. Otázky

spojené s plagiarismem nejsou výjimkou. **Mnoho studentů nechápe, proč by měli pečlivě dodržovat shora vymezená pravidla, když se každý den setkávají s množstvím textů** podepsaných vysokoškolskými učiteli či jinými odborníky, **kteří také neplní ani základní podmínky ohledně citování a přiznávání zdrojů.** Jelikož s podobnou námitkou se dříve či později setká každý vyučující, který má snahu přesvědčit studenty o nutnosti zohledňovat autorská etická pravidla, raději preventivně zařazuji stručný exkurz do problematiky.

Existují případy, kdy lze text napsaný bez citací a odkazů na literaturu do určité míry ospravedlnit. Zprv si uvědomte, že znalosti zkušeného vysokoškolského pedagoga jsou o hodně širší než u studentů. Zadruhé ne u všech odborných prací je cílem přinést nové poznatky. Typickým příkladem propojení obou skutečností jsou **učebnice**. Obyčejně je píše osoba, která předmět vyučuje mnoho let, připravovala si přednášky, publikovala o daných tématech v odborném tisku, vydala třeba monografii. Cílem učebnice je přenést na studenty co nejsrozumitelnějším a systematickým způsobem takové množství informací, které považuje autor za vhodné. Takový text nemá ambice přinést originální myšlenky, nepřispívá primárně do vědeckého diskurzu.

V uvedeném případě nejsou odkazy v publikaci mnohdy nutné. Text je založen na „souboru vědění“ autora potvrzeném mnohaletými zkušenostmi. Přebujelý poznámkový aparát by mohl při studiu odvádět pozornost. Zároveň by se jeho zařazením navýšil počet stran a učebnice by byla dražší, některá česká nakladatelství proto autory od odkazů odrazují. Často tak učebnice pouze uvádí soupis literatury na konci kapitol nebo knihy jako zdroje pro další studium. Povšimněte si, že se nejedná o použitou literaturu, ale o pomůcku pro studenta, kde najít dodatečné informace.

Předchozí dva odstavce byly uvedeny slovy, že daný postup u učebnic lze „ospravedlnit do určité míry“. Snažil jsem se tak učinit, můj osobní názor je však ten, že vhodnější je odkazovat na zdroje též u učebnic. Zprv, učebnice je pevně zakotvená v současném stavu vědění o tématu, který je zachycen v literatuře, měla by proto na ni odkazovat, zejména ve formě odkazu na další zdroje. I pro studenta je časově při studiu daleko snazší, jestliže najde odkaz na další informace přímo u konkrétní věci (například náležitosti dovolání), než v seznamu literatury na konci dlouhé kapitoly (například Mimořádné opravné prostředky), nebo dokonce celé učebnice (Civilní proces). Za druhé, některé ne všeobecně známé myšlenky možná autor využívá ve své výuce již dlouho, ale pořád jsou dohledatelné k někomu jinému, proto je slušností to přiznat. Ačkoliv se tedy autor učebnice bez odkazů nemusí dopouštět eticky sporného jednání, z praktického hlediska naplnění účelu učebnice jako

pomůcky pro další výzkum je vhodné odkazy zařazovat.²¹⁾ Ostatně pokud se vám dostane do rukou kterýkoliv učební text napsaný na západ od nás, bude vždy obsahovat množství citací a odkazů na zdroje. Naštěstí vývoj v naší kotlině směřuje rovněž tímto směrem.

Druhá část podkapitoly se zaměří na situace neospravedlnitelné. Ano, **v českém prostředí najdeme mnoho případů, kdy se i vysokoškolské vyučující dopouštějí plagiarismu**, často velmi průhledného a naivního. Univerzitní učitelé nejsou žádnými posledními strážci morálky, ale jednou ze skupin společnosti, jejíž kvality odrážejí. Někteří z pedagogů chtějí dosáhnout rychlých výsledků bez vynaložení námahy, jiní v časovém tlaku musí vykázat výstupy pro grant, a jsou i tací, kteří jednoduše nic nedokáží napsat sami, případně snad ani neuznávají plagiarismus jako prohřešek. To, že podobní vyučující nejdou studentům příkladem, je asi zbytečné zmiňovat, snad si alespoň koupí tuto učebnici. Může to být smutné, **jako omluva pro vaše případné nesprávné chování to ovšem neobstojí**. Jiní kolem vás možná kradou (plagiarismus je druh krádeže), přesto to nebudete dělat také a odvolávat se na ostatní.

Bohužel platí, že zatímco boj proti plagiarismu u studentů je oprávněně veden všemi prostředky a s pro ně závažnými důsledky při odhalení, u stejného chování učitelů se zavírají oči a i přes shromáždění důkazů celá věc málokdy končí viditelným potrestáním. Vysvětlení pro tuto skutečnost je mimo rámec této učebnice a není zcela jasné ani mně, obhajitelné to každopádně není. Přichází mi na mysl přísloví dobře známé již starým Římanům. Pro latiníky: „Quod licet Iovi, non licet bovi“, pro skladníky ze šroubárny bez lekcí Ovidia: „Co je dovoleno bohovi, není dovoleno volovi“ (volný překlad).

V posledních letech se naštěstí začíná karta pomalu obracet rovněž v tomto směru. **Objevilo se a veřejně diskutovalo několik kauz plagiarismu učitelů**. Jak již bylo řečeno, většina odhalení nebyla spojena s ráznými kroky typu snížení platu nebo dokonce výpověďmi z univerzit. Mohu vám však prozradit, že ve vědecké obci se dobře ví, kdo byl subjektem podobných afér nebo kdo obecně publikuje „problematické“ texty. Taková osoba možná dál působí ve vysokém školství (je to ostuda, ne že ne), ale seriózní členové vědecké obce podobně kolegy odsoudí a odsunou na okraj všeho dění (pozvání na konferenci, členství v orgánech fakult a univerzit, kariérní postup atd.).

---

21) Pár slov je znovu třeba věnovat učebnici, kterou držíte v rukou. Odkazů je v ní minimum, to je však způsobeno tím, že se jedná o praktickou příručku založenou na mých osobních zkušenostech s psaním prací a s problémy studentů, které obvykle při psaní řeší. Vysoký je též podíl obecně známých informací. Svou představu (alespoň po formální stránce) standardní učebnice jsem realizoval v publikaci ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie: právně-politologický pohled*. Praha: Linde, 2007.

Abych nemluvil jen obecně, **představím několik kauz, které hýbaly českou akademickou sférou.** Není mým cílem jmenované osoby soudit, žádnou z nich jsem nikdy ani nezahlédl, ponechávám na čtenářích, aby si na základě zde uvedených stručných informací a studia zdrojů v odkazech učinili obrázek sami.

- **Aféra Ivo Budila.** Antropolog profesor Budil ze Západočeské univerzity v Plzni napsal do sborníku vydaného ve Velké Británii příspěvek, který byl z velké části opsán z článku publikovaného v roce 1994. Na tuto skutečnost přišel sám autor původního textu a své podezření zveřejnil.²²⁾ O celé věci se pak dlouze diskutovalo na stránkách denního a odborného tisku, vše bylo o to závažnější, že Budil zastával ve své kariéře vysoké akademické funkce. Veškeré informace o kauze včetně mediálních ohlasů a srovnávacích analýz původního a „nového“ textu naleznete na k tomuto účelu zřízeném serveru.²³⁾ Budil stále působí ve vysokém školství.
- **Aféra Jaroslava Světlíka.** Ve své době děkan jedné z fakult Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně se provinil tím, že velkou část své habilitační (docentské) práce převzal ze své doktorské práce. Jinými slovy, opisoval sám od sebe. Sami cítíte, že se jedná o trochu jiný problém než výše, klíčové bylo, že danou skutečnost Světlík nikde neuvěděl. Obvinění bylo anonymní, J. Světlík se mu nejdříve ostře bránil,²⁴⁾ zřízená etická komise ale došla k závěru, že se plagiarismu dopustil. Světlík nakonec sám podal výpověď, přesunul se vyučovat na Slovensko.²⁵⁾
- **Aféra Libora Pavery.** Vyučující Slezské univerzity v Opavě absolvoval habilitační řízení na UP v Olomouci. Titul obdržel, postupně ale vyšlo najevo, že jeho habilitační práce spojená se středověkou teologií byla převzata z díla již zemřelého autora. Získaný titul stejně jako v předchozím případě není dle českých zákonů možné zpětně odebrat,

22) SCHEFFEL, David. Minulost a budoucnost antropologie ve střední a východní Evropě: poznámky k vizi Chrise Hanna. *Sociologický časopis*, 2007, roč. 43, č. 1, s. 183–186.

23) ČERNÁ, Marie a kol. *Kauza Budil* [online]. Biograf, nedatováno [cit. 4. května 2009]. Dostupné na <<http://www.biograf.org/budil/wikka.php?wakka=KauzaBudil>>.

24) ŠÍDLOVÁ, Marie. *Děkan Světlík: Útok na mne je vykonstruovaný proces* [online]. Zlínský deník, 1. dubna 2008 [cit. 4. května 2009]. Dostupné na <http://zlinicky.denik.cz/zpravy_region/dekan-svetlik-je-obvinen-z-podvodu-opsal-prace.html>.

25) DVOŘÁK, Zdeněk. *Zlínského děkana usvědčili z plagiátorství, titul mu ale zůstane* [online]. idnes.cz, 9. července 2008 [cit. 4. května 2009]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/zlinskeho-dekana-usvedcili-z-plagiatorstvi-titul-mu-ale-zustane-phi/studium.asp?c=A080709_085836_studium_bar>, srv. také další odkazy pod citovaným článkem.

ale Pavera byl nucen neúčastnit se výuky na univerzitě²⁶⁾ a později mu nebyla prodloužena smlouva. Je pozoruhodné, že plagiarismus někdy nejsou schopny odhalit ani kvalifikované osoby z oboru typu hodnotitelů habilitačních prací.

Z předchozích případů by mohlo plynout, že právního prostředí se téma plagiarismu nedotýká. Samozřejmě tomu tak není, nebyli by to právníci, aby neměli něco zvláštního. Pěkně to charakterizoval novinář Tomáš Němeček, který jeden ze svých článků nazval „Kdo chce opisovat, musí být aspoň právník“.²⁷⁾

- **Aféra Iliny Schelleové.** Němeček narážel na případ doktorky Schelleové. Ta „napsala“ učebnici o občanském právu procesním, která v mnoha částech nepřiznaně čerpala z textů jiných autorů. Ti to samozřejmě poznali a napsali na její učebnici zdrcující recenzi.²⁸⁾ Kupodivu se nic moc nestalo, doktorka Schelleová dodnes učí na Právnické fakultě MU v Brně, útěchou aspoň je, že se tam velké vážnosti skutečně netěší.²⁹⁾
- **Aféra Zdeňka Sováka.** Ve své době soudce Nejvyššího soudu a vyučující na několika vysokých školách byl obviněn z toho, že některé z jeho vydaných prací byly kompletně převzaty od kolegů. Plagiarismus se zjevně nevyhýbá ani nejvyšším místům. I kvůli jiným kauzám musel Sovák z Nejvyššího soudu odejít, právně se problém vyřešil narovnáním, Sovák přiznal vinu a přispěl na dobročinné účely. Soudcovský talár mu kupodivu zůstal, byť proti němu bylo vedeno několik kárných řízení. Dnes je soudcem Vrchního soudu v Praze.³⁰⁾

Právníci v tom asi opravdu umějí chodit, ostuda je ale pro všechny stejná a platí výše uvedené tvrzení o jistém stigmatu těchto osob, byť si možná ony z toho nic nedělají. O problematice plagiarismu by bylo možné popsat ještě

---

²⁶⁾ Více k celé věci KAISEROVÁ, Ida. *Pro trochu zlé krve* [online]. Biograf, nedatováno [cit. 4. května 2009]. Dostupné na <<http://www.biograf.org/budil/wikka.php?wakka=KauzaPavera>>.

²⁷⁾ NĚMEČEK, Tomáš. *Kdo chce opisovat, musí být aspoň právník* [online]. iHNed.cz, 19. září 2007 [cit. 4. května 2009]. Dostupné na <http://domaci.ihned.cz/c3-22052440-002500_d-kdo-chce-opisovat-musi-byt-aspon-pravnik>.

²⁸⁾ WINTEROVÁ, Alena, HLAVSA, Petr, ZOULÍK, František. Český civilní proces (recenze). *Právní rozhledy*, 1997, roč. 6, č. 11, s. 581–85.

²⁹⁾ Podrobněji viz článek Tomáše Němečka citovaný výše.

³⁰⁾ *Soudce, který opisoval cizí texty, nebude potrestán* [online]. Novinky.cz, 30. října 2008 [cit. 4. května 2009]. Dostupné na <<http://www.novinky.cz/krimi/153127-soudce-ktery-opisoval-cizi-texty-nebude-potrestan.html>>.

mnoho dalších stránek. Jedná se o téma ožehavé a jak jsem již zmínil, v posledních letech se akcentuje též v českém prostředí. Na závěr dovoďte ještě jeden odkaz na příspěvek na blogu Jiné právo, kde jeho autor dokazuje plagiarismus v článku napsaném jistou doktorandkou brněnské právnické fakulty v časopise Právník. Zajímavá je především bohatá diskuze pod textem, která vám o plagiarismu prozradí možná více než tato kapitola.³¹⁾

---

³¹⁾ BŘÍZA, Petr. *Plagiátorství, fušeřina a česká akademie: neveselý příběh z oblasti mps.* [online]. Jiné právo, 19. květen 2008 [cit. 4. května 2009]. Dostupné na <<http://jine-pravo.blogspot.com/2008/05/plagitorstv-fueina-esk-akademie-nevesel.html>>. Na tomto blogu je k dispozici i množství dalších příspěvků, které se problematice plagiarismu věnují.